

Előfizetési ár:

Egész évre 4 frt.

Félévre 2 frt.

Hirdetések soronként 10 kr.

Mindenmí közlemények a szerkesztőhöz intézendők.

5-dik sz.

Első évfolyam

Megjelen minden hó 1-én és 15-ikén.

Megrendelhető minden pósta-hivatalnál és a szerkesztőségnél R.-Palotán vagy Budapesten az állatorvosi tanintézetben.

VETERINARIUS

állatgyógyászati, állategészségügyi, tenyésztési s állattartási szakközlöny

Felelős szerkesztő és tulajdonos: **Nádaskay Béla**, tr; társszerkesztő: **Varga Ferencz**, tr.
főmunkatárs: **Krausz Károly**, tanár segéd.

Tartalom: Állami kárpótlás. Tormay. — néhány szó a házi állatok hőmérsékéről. Krausz Károly. — A nux vomica hatása egy paralyticus borjúnál. — Különfélék. — Kérdések, feleletek. — Szerkesztői üzenetek.

Állami kárpótlás.

Vannak elegen a hazában a kik minden nagyobb mérvű terhet, minden általánosabb hatású teendőt az állam képelt vállaira kivannak rakni; kik, mint ama bizonyos várkapitány, „nem bir annyi terhet egy — mint kettő” tételből indulván ki azt tartják, az állam a legtöbb, tehát nyomják a terhek akár jogosultan, akár nem, leginkább azt.

Mi nem tartozunk azok közé kik így gondolkodnak, ugyan mi is ismerünk elég oly terhet, melyet az államnak kellet viselni, ismerünk számos olyan eszközleéseket, melyek kivitele az állam feladata, tudjuk, hogy azon a téren, a hol otthonosak vagyunk, hol kell az államnak támogatni, gyámkodni a hol szükséges, hogy az állam áldozatókat hozzon, melyek ma ugyan terhelik az adófizetőket, de melyek egyes esetekben csak látszólagos terhek, minthogy ezek előmozdítván a közvagyonosodást, később majd az adózókra vagy közvetve vagy közvetlenül nem csak hasznossá, hanem gyümölcsözővé fognak válni.

Ezen utóbbiakra különösen, ha az állam költ, ha ilyen terheket vállal, ezt üdvözöljük, ezek hasznos befektetések és mentői több ilyen tehernek elvállalására leszünk képesítve annál jobb, mert ez izmosodásunknak biztos tanujele. Ellenkezőleg mint polgárai ezen hazának mint szintén adófizetők, kötelességünknek ismernénk felszólalni, ha látnánk, hogy az adófizetők fillérei haszonnélkül, helyesebben mondva szükségtelenül költetnének el, és ezen utóbbi méltán tékozlásnak mernék nevezni, mi ellen küzdeni kell.

Ugy a mint fennebb említék, olyanokkal, kik mindennütt és mindenben az államot akarják cselekedtetni, ugy ezeknek ellenlábassai is vannak, és ezen titóbbiak „az ország tarkarékosai” gyakran nem tekintvén az eszközleés horderejét ilyenkor sokkal több kárt tesznek mint hasznot.

Az első sokszor oly kiadásokra is nyújtanak módot melyek szükségtelenek, de velük a hasznos eszközleések is keresztül vihetők; ellenben a „mindég takarékosak” — tud-

nánk néhányat nevezni — kik (ugyan meg fölösleges költséget keveset vettek le az állam válláról, de) helytelen takarékoságuk miatt gyakran hasznos befektetéseket is lehetlenné tettek.

Az elmondottak mutatják, hogy nagyon nehéz a helyes középut megtalálása, sőt nem hibázunk, ha azt mondjuk ez egyeseknek — bár mennyire képzelt és sok oldalú legyen is — lehetetlen; mert mindenről mi egy állami életben előfordulhat alapos tudomással nem birhat. Azért egy rendezett államban a felett, mi képezi s mi nem képezheti az állam terhet nem egy ember, hanem sokán határoznak, és a határozat kimondása előtt olyanoknak, kik teljesen képesítettek, az az bizonyos téren szakemberek — ha egy kérdés jön szőnyegre, mely az ő munkaterüket, melyen otthonosak érinti, kötelességük azoknak kik határozni vannak hivatva, kellő tájékoztatást nyújtani.

Meglehet hogy ilyen érzettől áthatva nyúlunk jelenleg a tollhoz, és szólunk hozzá mint szakemberek egy kérdéshez, mely a multkor a „Gazdasági lapok”, „apróságai” között szintén megpendített és mely hazánk állattenyésztőit és állatorvosait bizonyára érdeklendi.

Előre bocsájtjuk, hogy nem hisszük magunkat infallibilisnak; meglehet, hogy ép azon nézet melyet mi itt elmondunk a nem helyes; de azon irány, a melyben eddig dolgoztunk, melynél mindég objectivek törekedtünk maradni, tapasztalásokra juttatott bennünket, mely tapasztalások ezen nézetet megalapítják, és ezen tapasztalások követelik, hogy nézetünket csakugyan ily módon tolmácsoljuk.

A „Gazdasági Lapok” XXX é. 7-ik számában a 80-ik lapon ez olvasható: *Állategészségügy rendőri intézkedés poroszországban.*

Mint hírlik a német kormány egy törvény javaslatot készített a ragályos állatbetegségek elnyomását czélozó intézkedések tárgyában, mely szerint a takonykóros lovak „közönséges értékének” (?) fele, a tüdővésztesz sarvasmarha értékének pedig % része volna megtérítendő akkor, ha az

állat rendőri intézkedések folytán végeztetik (irtatik) ki. Ezen megtérítések az állampénztárból előlegeztetnének, mely azután ez összegeket az illető állattartó egyénektől, és pedig a leolt lovakérti kiadásokat a lótulajdonosoktól, a leolt szarvasmarhákérti költségeket pedig az ország szarvasmarha tulajdonosaitól, az összállomány minden darabjára kivetendő 5, illetőleg 2*4 krajczárt véve föl minimális összegként hajtáná be.

Azt kérdezzük, ha ezen javaslat a szomszédoknál törvényvé válnék, mi még kérdéses, ez utánzásra való példa lenne-e nekünk, továbbá miért szólnak mi már most ezen kérdéshez?

Hozzá azért szólnak, mert az állam általi kárpótlás ezen nemének kérdése már minálunk is egyes alkalmakkor kísértett és jónak látjuk, hogy véle jó eleve mi szakemberek *tekintettel hasai viszonyainkra* foglalkozván, és szükséges vagy szükségtelen volta felett tisztába jöven, annak idején, ha talán nálunk is szőnyegre kerülne ezen ügy, kellően előkészülve szólhassunk hozzá.

A fennebbi kérdés második részére a választ az alább elmondandók fogják megadni, azaz arra ezen sorok végén talán kellő indokolással felelhetünk.

Eddig nálunk csak is a marhavész olyan betegség melynél az állam bizonyos esetekben — melyek az 1874. XX-ik törvényben világosan körül vannak írva — kárpótlást fizet, és ezen kárpótlás szükséges volta bebizonyodott. A szarvasmarhavész nem honi baj; az nálunk nem keletkezik, hanem hozzánk a keletről szomszédos tartományokból az internationalis forgalom folytán mindég úgy hurczoltatik be.

Ezen bajnál a kiirtás csak a bunkó segélyével eszközölhető; *B*, contagium illőbb volta — hogy nagyobb országos veszély kikerültessek — elkerülhetlenné teszi a kiirtást, és ez mindég az egész ország szarvasmarha állományainak érdekében, annak megvédésére foganatosittatik.

Ha az egész ország érdekében történik ily kiirtás, mely megóvja az összes gazdák vagyonának lényeges részét, ha ilyen eszközlés által az államra hasznos és szükséges forgalom, melyet a vész megakaszt — fölszabadul, akkor méltányos és elkerülhetlen, hogy az állam viselje annak terhét. Nem hisszük, hogy volna szakember, ki ez ellen felszólalna, és hogy a kormány mégis csak a legszükségesebb esetben nyúl ezen eszközhöz, mely az adófizetőket terheli, azt az utóbbi erdélyi vész eléggé bizonyítja.

De nem is szükséges, hogy ezen kérdésnél tovább időzünk; áttérhetünk egyikére azon ragályos bajoknak, melyekért a fennidézett porosz törvényjavaslatban kárpótlás követeltetik; tehát röviden lássuk most mi itt hogy is állunk azzal?

Ezen kérdéses baj az első t. i. a ragályos tüdővész. Ezen betegség még rövid idő előtt hazai állatorvosaink s gazdáink előtt meglehetősen ismeretlen volt, azt a legkevesebben szemlélhették, és azok, a kik ismerték, róla többnyire csak olvasás után szereztek tudomást.

Utóbb a viszonyok változtak, a szükségek növekedtek és különösen a tej volt egyike a gazdasági terményeknek, mely nagyobb mérvben fogyasztatván keresetté lön és a nagyobb városok közelében levő gazdaságokba a tejelő marha kerestetett. A közlekedési eszközök tökéletesbülése az ez által létesült könnyű forgalom lehetővé tette, hogy a gazda azon vidékre is elmenjen tejelő marhát szerezni, hol a par excellence ezen célznak megfelelő fajták honosak.

A ragályos tüdővész ezen tejelő fajtákban honos leginkább, ezek széthordásával az is elhurczoltatott, és így ezen ragályos betegség hozzánk, a mi fejlődünkbe eljutott és most már azon gazdák, kik külföldi tejelő marhát vettek, azon állatorvosok kik ilyen fejlődésre felügyeltek megismerkedtek közelebről ezen járvánnyal.

Az állatorvosok tett tapasztalásaik alapján a legnagyobb valószínűséggel állithatják, hogy a tüdővész ragályos tárgyhoz kötött, állithatják, hogy az a természet szerűen tartott szilárd hazai fajtánál önállóan nem fejlődik, sőt a külföldről származó, de itt nevelt állatok között sem tör ki önállóan.

Ezen körülmények mire tanítanak bennünket arra, hogy a hazai marhánál ezen baj ellen kevés védelemre van szükségünk, de igen is védeni kell magunkat olyan károsodások ellen, melyeket a *külföldi import* okozhat.

Az a kérdés, hogy ily nemű védelemre oly bajnál, mely nálunk nem honos, melynek ragályos anyaga nem illó, de mely irányában hazai marhánk nem is fogékony, szükséges-e az állami kárpótlás, vagy elégséges ezen bajnál a szavatosság kimondása?

Mi az elsőt károsnak, az utóbbit elégségesnek tartjuk. Hogy miért tarthatjuk az állami kárpótlást károsnak, azt a nassauai példa okadatulja, ott — ha jól emlékezem a negyvenes évek végén — azért, hogy ezen kis országban a tüdővész ne terjeszkedjék, életbe léptették az állami kárpótlást, fizettek az ezen intézkedés életbe léptetése utáni évben 2000 frtot, az ezt követően 4000 forintot és ismét egy évvel később 8000 forint kárpótlást. Ekkor látták, hogy a kárpótlás életbe léptetése a várt eredmény ellenkezőjét szülte; a szomszédos területekről a fertőzött marha mind a nassauai piacokra hajtattott, azok itt olcsón megvásároltattak, mert ha elhullottak vagy kiirtattak kárpótlást kapott a tulajdonos; így terjedt a járvány ezen országban és csökkenése ezen bajnak csakis akkor észleltetett, jmidőn az állami kárpótlás be lett szüntetve.

Ha nálunk ezen baj nem tud általános gyökeret verni, ha az leginkább azt a marhát veszélyezteti, mely importáltatott, ha a szavatosság folytán az eladó a vevőt az ilyen importált marháért vész esetén kártalanítani tartozik akkor, azt hisszük fölösleges itt állami kárpótlásról beszélni; a szavatosság életbe léptetése oly intézkedés lesz, melylyel a vevő magát teljes mérvben megvédelmezheti és kártalaníthatja.

De térjünk át az utolsó bajra, melyről szoknunk kell, és ezzel fejezzük is be mondandóinkat; ezen baj & *takony*; lássuk, miként állunk az ennél való kárpótlással.

A takony internationalis baj, az mindenütt ahol lovak vannak, így nálunk is fejlődik, és hogy ne terjedjen, az ál-

tála megtámadott állatok kiirtása szükséges, szükséges azért, hogy a lóállomány ne veszélyeztessék.

Ha a taknyos ló kiirtása a ló állományra való tekintetből szükséges, akkor, mert az az általánost érdeklő intézkedés, viseljék a lótulajdonosok az állam közvetítésével ezen terhet; adjanak annak, kinek lova takonyban elvesz épúgy mint a marhavésznél bizonyos kárpótlást! Így okoskodnak bizonyára azok, kik ennek szószólói.

Ezen okoskodás azonban nézetünk szerint nem helyes; a takony a marhavésztől különbözik, a marhavész ragálya illó, a takonyé tárgyhoz kötött; egy marha vészes marha egy egész vidéket veszélyeztethet, ezt a takony ép oly kevésbé eszi mint nálunk a tüdővész; ezen utóbbiból pl. sok állat meggyógyul, ennek veszélye mint dél Tirol mutatta az ojtás által enyhíthető; a takony által megtámadott ló menthetlenül elveszett, ezt ojtani pedig senkinek sem jut eszébe.

Végre még egy indok van; a takony mint mondánk nálunk kifejlődik, a marhavész nem, ezt hozzánk úgy hurcolják be.

Ezek ellene szólnak a kárpótlás adásnak; de ellene szól még két körülmény, melyet a legfontosabbnak mondhatunk. Ugyancsak azt kérdezzük: hol fejlődik leginkább a takony, rendes istállóban jól ápolt lovak közt, vagy hanyag, ronda gazdánál, ki nem étet kellően, nem ápol, és mondjuk meg magyarul: nyúzta lovait ha most az ilyen, a nála megtaknyosodott loért még kárpótlást is kap, ez őt még gondatlanabbá teszi és így ezen eljárás a rossz gondviselésnek mint egy jutalmazását képezvén, általa az még előmozdítatnék.

De a takonynál adandó kárpótlás ellen még egy körülmény szól igen hathatósan; t. i. idéztük Nassaut, említettük, a tüdővésznél adandó kárpótlás mit eredményezett; ugyanazt fogná a takonynál adandó kárpótlás eredményezni; a szomszédos országokból, melyekben ily kárpótlás nem adatik, igen szépen becsempésztenének a taknyos — különösen a tüdőtakonyban szenvedő lovak, ezek — volnának erre is lelketlen kupeczek — ellappangának, még járlat is szereztenék, talán elis árvereztetnének mint Z. vagy X megyében történés egyszerűen csak följelentené magát egy valami tulajdonos, hogy az ő lova taknyos és kikérné a neki járó kárpótlást; így bizonyosnak mondható, hogy államsegélyvel létesítenék egy — azután a lóállományt csakugyan veszélyeztető — takonyvásárt. Ezért ellenezzük mi ezen bajnál a kárpótlás adását.

De a marhavész, a ragályos tüdő vésznél említettük, hogy mi által enyhül legalább egyes esetekben azon csapás, melyet ezen baj az állattulajdonosokra mér; hát a takonynál ez nem eszközölhető?

A takonynál a szavatosság legalább is annyira enyhítőleg hat mint a marhavésznél, mert ez azt sújtja, a ki hibázott, és ezen bajnál csak erre van szükség; azaz van még többre, de ezen intézkedések és eljárások költségei már csakis az állatot terhelhetik.

Az utóbb értett intézkedések a rendőrségek, ezek: vizsgálatok tartása szakavatott állatorvos által; ha netalán

találkoznának ragályos betegek azok kiirtása, a fertőtlenítés ellenőrzésének költségeit, ezeket viselje az állam, mert ezek helyes keresztül viteléért csakis felelősségre vonható rendőri orvos nyújt kellő garantiát; azért azt hisszük, ezek szükséges voltát senki sem fogja kétségbe vonni.

Elmondottuk ezen kérdésre vonatkozó igénytelen nézetünket, az ország takarékosai közé állottunk a kárpótlás kérdésénél de határozottan kilépünk közölök a rendészeti kérdésnél; itt saját előnyünk követeli hogy az erre szükségelt összegek kiadására elszánjuk magunkat.

Hogy a rendészet költségei miként fedeztetnek, hogy egy, a haszonállatokra kivetett ⁱ—á krajczár között ingadozó összeg fizetése teszi majd ezek életbeléptetését lehetővé, arról talán majd más alkalommal beszélget. *Tormai/*

Néhány szó a házi állatok hőmérsékéről.

E lapok tisztelt olvasói között nem egy van olyan, a ki e sorok írójával együtt tanulta az állatorvoslás mesterségét, s eszerint bizonyosan nem egyszer érezte ő is — különösen az állatorvosi tanintézet I-ső és ni-ik koródáján — egy olyan eszköznek hiányát, mely a beteg állat hőmérsékét biztos számokkal fejezi ki. E hiányt mi, kik itt a közelben vagyunk nem érezzük, a mennyiben itt a hőmérő ma már a betegségek meghatározásánál kiterjedten igénybe vétetik; hogy azonban provinczian lévő szakértésaink közül nem igen sokan veszik azt igénybe — különböző okoknál fogva — annyi bizonyos.

Elég egy pillantást vetnünk az embergyógyászatra, hogy a hőmérő alkalmazásának fontosságát belássuk, s ha még a külföldi állatorvosokat is tekintetbe vesszük, kik ma a hőmérőt kiterjedten használják a diagnosis megállapításánál, lehetetlen hogy elérkezettnek ne lássuk az időt arra, hogy annak igénybe vételét ügytársainknak is melegen ajánljuk.

Magának a hőmérőnek használatáról eléggé ismeretes, hogy állatoknál rendszeren a végbélbe alkalmaztatik, meg kívánjuk azonban jegyezni azt, hogy az embergyógyászatban alkalmaztatni szokott hőmérő állatoknál nem alkalmas, a mennyiben könnyen eltörik; eszerint olyan érczokba foglalt hőmérőt használjunk, milyen újabban „Hors thermometer név alatt jön kereskedésbe.*) E hőmérő Celsius-féle fokokra van osztva s üres terében a higanyoszlop felett kis üveg pálczika van azon célból, hogy a higany állása a hőmérő kivétele után is leolvasható legyen. Bármiféle hőmérőt használjunk is azonban, a vásárlásnál nem ajánlható eléggé, hogy egy normális hőmérővel összehasonlítottassék és csak ha jónak bizonyul vétessék alkalmazásba.

Ezek előre bocsátása után legyen szabad *SiedamgroUlvy* s *Müller-nek* az egészséges házi állatok hőmérsékére vonatkozó legújabb tapasztalásait felsorolnunk, összehasonlítván azt saját szerény tapasztalásainkkal.

*) Kapható Kappeier műszerésznél Bécsben. Megrendelhető Görög Istvánnál is Pesten. Ára 10 frt. Olcsóbb ennél (2 frt. 50 kr.) de a célznak szintén megfelel a *Leiser-féle*

Lovaknál 100 lónál 468 mérésből!— mely reggel, délben és este tétetett — kiderül, hogy a hőmérsék a végbélben $37^{\circ}6$ — $39^{\circ}1$ C, között ingadozik. Legtöbbször fordul elő $37^{\circ}6$ egész $39^{\circ}5$ °-ig. A mérések összegének közép aránya szerint $38^{\circ}0$ C. a nyugalomban levő 10 hőmérséke. Zlamál $37^{\circ}6$ C.-nak mondja. A befolyások, melyek a különben egészséges ló ezen hőmérsékére változtatólag hatnak, többfélék; ezek közül álljanak itt a következők:

Az életkor befolyása. Ujszülött csikóknál meglehetősen magasan áll a hőmérsék, a mennyiben 5 napos koráig $39^{\circ}3$ C. áll az, később egész 2 éves korig mindinkább apadván. Fejlődő s kifejlett lovaknál a hőmérsék az évek számához képest oly formán változik, hogy a fiatal korban egész 5 évig magasan áll, 5-től 10 évig apad, 10 évtől 15-dg legmagasabb fokát éri el s ezután mindinkább alább száll. 68 különféle koru lovon tett mérésből itélve a közép hőmérsék 6 darab 2—5 éves lónál $38^{\circ}1$; 24 dar. 5—10 éves lónál 38° ; 21 dar. 10—15 éves lónál $38^{\circ}2$; 8 dar. 15 — 20 éves lónál $37^{\circ}9$; és 8 darab 20 éven felüli lónál $36^{\circ}9$ C. Részemről 2 igen jól táplált 15 s 18 éves lónál $37^{\circ}9$, és 38° C. találtam.

Az ivar befolyása. Ezt illetőleg Siedamgrotzky 79 mérést tett, s úgy találta, hogy a közép hőmérsék 12 drb. csödörnél $37^{\circ}8$; 25 dar. kanczánál $38^{\circ}2$; s 42 dar. herélnél $38^{\circ}5$ C. volt. Én 8 darab heréit lónál tett mérésem közép arányaként $38^{\circ}0$ C-t észleltem.

A nap-szak befolyása. A nap 24 órájában való változása a hőmérséknek nagyon szembetűnő, s abban áll hogy estefelé emelkedik, éjfélután egész 4 óráig csökken, ezután pedig megint hág. Két lónál volt alkalmam ezt este 9 és reggel 4 órakor észlelni, s úgy találtam, hogy az egyik lónál este $38^{\circ}2$, reggel pedig $37^{\circ}9$; a másikonál este $38^{\circ}0$, reggel pedig $37^{\circ}5$ C. volt a hőmérsék.

Az evés befolyása. Az evés közben és után a hőmérsék a legtöbb lónál $0^{\circ}2$ egész $0^{\circ}8$ C. hág s rövid ideig e ponton megmarad, 2—5 óra mulva pedig a normálshoz megint visszatér.

Az ivás befolyása. Elégé ismeretes, hogy a vizivás után a test bizonyos mértékig lehül; a hőmérséki különbség azonban a Siedamgrotzky által tett mérésekből itélve nem valami nagy. Ő 11 mérést tett lovaknál és 1 itató veder 8 — 12° C. viz itatása után s úgy találta, hogy fél óra mulva a hőmérsék $0^{\circ}3$ -kal; 1—2 óra mulva pedig $0^{\circ}5$ C-al alább szállt s 5—6 óra mulva s normálshoz tért vissza. Hogy, ha az itatás mindjárt az etetés után történik, hőmérséki változás nem észlelhető, azt én is 2 alkalommal figyeltem meg, s Siedamgrotzky nézetét e felől osztom.

A légköri hőmérsék befolyása állatoknál nagyobb mint emberekénél. 3 lónál melyek 25° C. meleg istállóban álltak, künn a nap behatása alatt 31 egész 43° C. melegben a hőmért v[^]gbeiükben $0^{\circ}8$ egész $1^{\circ}2$ C.-kal hágott felébb; másik 3 lónál, melyek 19° C. meleg istállóból 34 — 36° C. meleg de kissé szellős időben a szabadba vitettek, hőmérsékük csak 0 — 6° C.-kal hágott felébb. Nem kevésbé érdekes egy lónál tett azon észlelet, hogy 10° C. meleg istállóban

mig 37.7° volt a hőmérséke, a fagypontra körül ingadozó légkörbe kivezetetvén ott $38^{\circ}9$ C. mutatott.

A mozgás befolyása. A mozgás közben beálló hőmérséki változások, a mozgásnemekhez képest különfélek. $\frac{3}{4}$ óráig lépésben mozgó 10 ló 30 — 40° C. légköri hőnél a normálisnál $0^{\circ}3$ egész ro° C. tehát középszámításban 0.6° C.-kal magasabb hőmérséket mutatott. Az istállóba visszavezetvén $\frac{x}{2}$ óra mulva egy párnál a normális hő mutatkozott, némelyeknél $0^{\circ}2$ C.-kal még ekkor is magasabban állt a rendesnél. 30 perczig tartó ügetésben mozgó 16 lónál 10° C. légköri hőnél $0^{\circ}9$ C. közepes hőmérsék észleltetett. y_4 óráig vágtaidében mozgó lónál én 1° C. emelkedést észleltem. — A mozgás közben beálló hőmérsék nem látszik összefüggésben állani a kisebb vagy nagyobb mérvű izzadással, annyi azonban áll, hogy az erősen izzadt lovak hőmérséke a lehülés után (körülbelül a mozgás után 1 — $1^x\%$ órával) $0^{\circ}1$ — $0^{\circ}2$ C. kal kisebb hőmérséket mutatnak a rendesnél.

A nyírás befolyása. Az előbbi észleléseknél nem kevésbé érdekes a nyirott és nem nyirott lovak hőmérsékének összehasonlítása s különösen feltűnő az észlelhető különbség mindjárt a nyírás után, mi intő például szolgálhat gazdának és állatorvosnak. 3 lónál melyek $38^{\circ}3$ C. mutattak a nyírás után $37^{\circ}7$ C-ra szállott alá a hőmérsék s még másnap is csekély ingadozásokkal e fokon maradt. Egy másik lónál a nyírás után 2 napig maradt a hőmérsék ily alanti fokon, s a 3-ik napon ingadozván csak öt nap mulva érte el megint a rendest. Hogy a nyírás befolyását mozgás közben is észlelhesse Siedamgrotzky 6 nyirott és 6 nem nyirott lónál tett kísérletet azokat ^1ji óráig ügetve és vágatva járatván, s azt tapasztalta, hogy mind kettőnél egyforma magassáig emelkedett a hő, de a nem nyirtaknál sokkal részarányosabban, s e mellett még azon nem várt észlelést is tette, hogy a nyirottaknál a lehülés után a rendes hőmérsék sokkal lassabban tért vissza.

A vérbocsátás (érvágás) befolyására nézve 4 alkalommal úgy tapasztalta, hogy 2—3 kilogramm vér kieresztése után az első félórában a hőmérsék $0^{\circ}1$ C.-kal alább szállott, 1, egész 3 óra mulva pedig $0^{\circ}7$ egész 1 — 6° C.-kal emelkedett s körülbelül 24 óra mulva tért vissza rendes állásához. Részemről ezirányban egy beteg lónál tettem tapasztalást s irányadónak épen e miatt nem veszem. Megjegyzem azonban, hogy én az előbbinek ellenkezőjét tapasztaltam, a mennyiben egy óra mulva az érvágás után az előbbi 39° C. helyet $38^{\circ}5$ C. észleltem.

Szarvasmarhánál Siedamgrotzky nem tett számosabb észleléseket; egyetlenegy esetet hoz fel, egy 9 éves tehenet melynél 39 mérést tett különböző időszakokban s $38^{\circ}9$ C, közép hőmérséket talált. Krábbe 446 mérésből itélve a szarvasmarha közép hőmérséket $88^{\circ}8$ C.-nak mondja; Zlamál 38 — 8° Davy pedig $38^{\circ}9$ C.-nak. E négy tehát egymással teljesen össze hangzik. Számos és különféleképp eszközölt kutatásokat tett ezt illetőleg Mutter, s azért, mielőtt a többi házi állatok hőmérsékéről is elmondanék egyetmást

legyen szabad *Mutter* igen érdekes tanulmányát röviden a Követzőkbe összefoglalnom.

302 mérésből itélve a szarvasmarha közép hőmérséke $3:8*81^{\circ} \text{C}$. majdnem ugyanaz tehát, melyet előbb említett búvárok is találtak. Az egyes hőmérsékek $38^{\circ}0'$ és $40^{\circ}2'$ C. közt ingadoznak; legtöbbször észlelhető $38^{\circ}5'$ egész $38^{\circ}9'$ C.

Az ivarból folyó kümbözetek következők. Egy jól táplált bika 12-szeri mérésnél $39^{\circ}96'$ C. középhőt mutatott; két ökör 14-szeri mérésnél $38^{\circ}94'$ C. Teheneknél a hőmérsék egyenlő életkor s egy hőmérsékű istálló mellett is igen változó; közép arány mégis a *Siedamgrotzky* által észlelt, legmagasabb pedig *Mutter* szerint 15° istállóban $39^{\circ}3'$ C.

A környi lég hőmérséke úgy látszik szarvasmarhánál nem kis befolyást gyakorol. 22 foku meleg istállóban *Mutter* 4 tehénél $39^{\circ}15'$ C. hőt talált; 17 foku istállóban 3 tehénél $38^{\circ}8'$, 14 fokunál 10 tehén közép hőmérséke $38^{\circ}7'$ s 8 foku istállónál 1 tehéné $38^{\circ}6'$ G. volt.

A test tápláltsága okvetlenül befolyást gyakorol a hőmérsékre, mindamellett biztos számokkal nem lehet kimutatni azt, hogy kövérebb állatok hőmérséke kisebb, soványabbaké nagyobb, ámbar maga *Mutter* 10 tehénél tett méréséből kiderül, hogy a legkövérebb hőmérséke $38^{\circ}56'$ a legsoványabbé pedig $39^{\circ}3'$ volt; mivel azonban a kevésbé kövérmél is előfordul $38^{\circ}56'$ C. hőmérsék s viszont kevésbé soványnál $39^{\circ}3'$ belátható hogy nagyobb kövérségből kisebb hőmérsékre s megfordítva bizton következtetni nem lehet.

A napszakok befolyására nézve *Mutter* 10 ökörnél 2 óránként tett méréseiből itélve, következő közép hőfokok fogadhatók el:

Reggel 6 óraker: $38-79^{\circ}$, 8 óraker: $38^{\circ}68'$, 10 óraker: $38^{\circ}66'$, 12 óraker: $38^{\circ}82'$; délután 1 óraker: $38-67^{\circ}$, 3 óraker: $38-77^{\circ}$, 5 óraker: $38^{\circ}77'$, 7 óraker: $38-66^{\circ}$, 9 óraker: $38^{\circ}71'$ C. A legmagasabb hőmérsék tehát déli 12 óraker volt észlelhető. Nagyon meleg nyáron 4 tehénél ugyancsak *Mutter* esti 5 óraker észlelte a legmagasabb hőmérséket.

Az evés befolyása. Eltérőleg attól, a mit *Siedamgrotzky* lovaknál észlelt, *Mutter* az állítja, hogy szarvasmarhánál a takarmány felvétele közben s mindjárt utánna a hőmérsék csökken, s csak $2\frac{1}{2}$ óra múlva éri el megint az etetés előtt észlelt hőmérséket s azután megint alább száll s aztán feljebb hág. A különbségek nem nagyok s a következő számokból kivehetők.

10 ökörnél melyek 15 foku istállóban állottak, reggeli etetés előtt 38.79° C. volt a közepes hőmérsék. Etetés után Va órával $38-72^{\circ}$, iy₂ órával ezután $38-70_0$, $2\frac{1}{2}$ órával $38^{\circ}7\&^{\circ}$, $3\frac{1}{2}$ órával $38^{\circ}66'$, $4\frac{1}{2}$ órával $38^{\circ}68'$, 0V2 órával $38-73^{\circ}$ C.

Már ezekből láthatják e sorok tisztelt olvasói, hogy az állatot hőmérsékének meghatározásánál sok körülmény befoly a helyes ítélet hozására, s nekünk állatorvosoknak mondhatlanul fontos e tényezőket ismerni, ha sokszor egészséges állatot a hőmérő állásából itélve betegnek nyilatkoztatni nem akarunk, mely a mellett hogy mint hiba káros, még reánk nézve szégyen is s így hitelünket emelni semmikép sem fogja.

Az előbbieken szemlénk tárgyát a ló és szarvasmarha képezte; nem tarthatnák azonban befejezettnek e közleményt, ha a többi „apróbb” házi állatok hőmérsékéről is említés nem tétetnék benne; épen azért bár tudom, hogy az elkerülhetlen száraz számok sokasága becses türelmüket nagyon igénybe vette, még a következőket bátorkodom figyelmökbe ajánlani.

Juhoknál a hőmérséki változások rendes körülmények között is nagy határok között ingadoznak. *Siedamgrotzky* 284 mérést tett, többnyire reggel délben és este, s úgy találta, hogy ezen állatoknál az $38^{\circ}5'$ és $41^{\circ}8'$ C. közt ingadozik; közép számitásban tehát $40^{\circ}2'$ C. a juh hőmérséke. *Flemming* $40^{\circ}25'$ C. *Zlamál* $39^{\circ}6'$ C. *Krabbe* pedig $39^{\circ}8'$ C.-nak mondja. 11 morvaországi merinón tett mérésből itélve én *Siedamgrotzky*nak adok igazat A nyírás juhoknál is nagy különbséget okoz, mert mig.pl. nyíratlan juhnál 157 mérés mellett $40^{\circ}56'$ C. volt a közép hőmérsék, addig nyírott juhnál 96 mérés $39^{\circ}72'$ C.-ot adott.

Sertéseknél már kisebb a hőmérséki változás, mindamellett 100 mérésből itélve $38^{\circ}3'$ és $40^{\circ}8'$ C. közt ingadozik az; közép hőmérsék tehát *Siedamgrotzky* szerint $39^{\circ}6'$ C. *Zlamál* 39° , *Flemming* $40-5^{\circ}$, *Gurlt* 40 egész $41^{\circ}2'$, *Krabbe* $39^{\circ}1'$ C.-nak mondja. A körülég melege meglehetősen nagy befolyást látszik gyakorolni a sertésre, mert mig $19-20^{\circ}$ C. meleg ólban $39^{\circ}6'$ a közepes hőmérsék, addig $31-34^{\circ}$ körülégi melegenél $40^{\circ}5'$ C.-ra emelkedik az.

Kutyáknál különösen a körülég hőfoka gyakorol nagy befolyást, s 190 — reggel délbe és [este tett — mérésből itélve ez állatok hőmérséke. $37^{\circ}3'$ és $39^{\circ}2'$ C. között ingadozik; közép hőmérséknek tehát 38 egész $38^{\circ}6'$ C. mondható. I *Flemming* $38^{\circ}6'$, *Krabbe* $38^{\circ}7'$, *Zlamál* $38^{\circ}9'$ C. észlelt. Összegezvén már most az egyes a felsorolt állatoknak a felsorolt körülmények közti hőmérséket, még normális hőnek az egyes állatoknál a következők mondhatók:

lónál: 37° -tól 39° C-ig;

szarvasmarhánál: 38° -tól 40° C-ig;

juhnál: 38° -tól 41° C-ig;

sertésnél 38° -tól 41° C-ig;

kutyánál: 37° -tól 39° C-ig;

Nem ajánlhatjuk azonban eléggé szaktársaink figyelmébe hogy mindemellett a közép arányt tartsák mérvadóknak, s az ettől való eltéréseket mindég gyanus szemmel nézzék. Közép arány pedig, mint az előbbi észlelésekből kiderül:

lónál: 38° C, szarvasmarhánál: $38^{\circ}8'$ C,

juhnál: $40^{\circ}2'$ C, sertésnél: .. . $39^{\circ}6'$ C,

kutyánál: 38.6° C,

Előbbi szavainkkal nem akarjuk azt mondani, hogy a közepes hőmérséktől való eltéréseket kóros változásokból kifolyóknak tartsuk, hanem azt akadjuk mondani, hogy a felsorolt hatányok kellő tekintetbe vétele mellett hozunk ítéletet vagyis élettani alapon nyugvó hőemelkedésből betegségre ne következtessünk, de viszont, hőemelkedést látva a valódi okot kutatni el ne mulasszuk. *Krausz Károly.*

A nux vomica hatása egy paralyticus borjúnál.

Bár mennyire tanulmányozott valamely gyógyszer hatása, igen fiatal állatoknál való alkalmazására vonatkozólag, többnyire még is csak nagyon általánosan tartott szabályokra támaszkodhatunk s főleg ez indított arra, hogy jelen sorokat, miután hasonló esetekben tájékozásul szolgálhatnak, nyilvánosságra hozzam.

1874. január havában, oly megjegyzéssel hívtam egy öt hónapos üszőhöz, hogy fokozott szomj mellett nem eszik, nem kérődzik, két nap óta nem ürített s néhány nap óta sántít. Vizsgálatnál a légzést gyorsítottak, a kilégzett levegő hőmérsékletét azonban rendesnek találtam. A has, a tartós dugulásnak megfelelőleg, felvult fuvódva. A legfontosabb ábnormitást a hátsó jobb végtag mutatta. Beteg e lábra nem nehezkedett s ha helyét változtatta, mint valami élettelen testet vont maga után, úgy hogy az, a szerint a mint az állat előre hátra vagy oldalt lépett, különböző rendellenes állásokba jutott. Tüzetesebb vizsgálatnál e végtagot, a körmöktől fel egészen a gerincoszlopig feltűnően, mondhatnám jéghidegnek és érzéketlennek találtam. Az izületeket mindenütt könnyen lehetett hajlítani de az állat maga, e lábbal a legcsekélyebb tevőleges mozgást sem eszközölhette. A gerincoszlop figyelmesebb vizsgálatánál feltűnt, hogy az nem képez egyenes vonalat, hanem a hát közepén, több csigolya gyenge ivben jobbra kitér rendes fekvetéből. A bénulás egy, a gerinczre hatott ütés következtében támadt, [melynek behatási helyét, a gerincoszlopnak épen említett elhajlása jelölte.

A fennforgóit körülmények között mindenek előtt a dugulás volt legyőzendő, mely azonban felette makacsnak bizonyult. Miután egy adag sulf. magnesiae és számos allövet minden siker nélkül maradt, másnap sulf. mágnés, és ol. Ricin. rendeltem; de bő ürítések csak a ricinusolaj ismétlése után állottak be, mire csekély étvágy mutatkozott. A gyógykezelés harmadik napján az étvágy teljesen visszatért s a kérődzés is beállott; de a bélürítések egy ideig még késedelmesek maradtak, úgy hogy a ricinusolajat, mely e célra legalkalmasabbnak bizonyult, még több napon át kellett folytatni.

Ez alatt külsőleg, az ily esetekben szokásos izgató és elvezető szereket alkalmaztattam de eredmény nélkül, amennyiben a bénult részek hőfokának csekély emelkedésén kívül, javulás nem mutatkozott. Látván e szerek eredménytelenségét, ebvészmagfestvényt rendeltem s pedig naponta négy cseppet, egyszerre beadva. Kevéssel az első beadás után nagy nyugtalanság állott be, a légzés gyorsabb s a tekintet merev lett, a test melege fokozódott, izzadság tört ki s a bénult izmokban görcsös rángatózások állottak be. Ezen tünetek lassanként alábbhagytak, míg végre a rendes állapot visszatért. Második napon a hatás már sokkal csekélyebb, a harmadikon igen gyenge volt s a negyediken j majd egészen elmaradt. Most két napon át felhagytam a szereléssel s azután, itt ott egy — kétnapi szünetekkel, há-

rom cseppel — melyekre azonban reactio már nem állott be — folytattam.

A festvény beadásának első napján némi de a második napon már határozott javulás volt észrevehető. Ez időtől kezdve a gyógyulás gyorsan haladt. Az állat bénult lábára támaszkodni kezdett s míg eddig fektéből fel kellett emelni, most már segítség nélkül állott lábra. Az előbb érzéketlen és hideg részek, nyomás ellen érzékenyeknek bizonyultak s hőmérsékletük a szomszéd részek hőfokával megegyezett. A járás ugyan még nagyon ingadozó volt de napról-napra javult oly annyira, hogy az állat további két hét múlva, tehát a betegség kezdetétől mintegy négy hétre, tökéletesen helyreállítottnak volt tekinthető.

A gerincoszlopnak elhajlása, melyet a betegség alatt alig lehetett észre venni, később igen felöltő lett s az is maradt mintegy két évig. Idővel a betegség e maradványa lassanként visszafejlődött, míg végre az állat tökéletesen kinötte, miről e sorok megírása előtt újból meggyőződtem.

Az állat felgyógyulása óta folyton a legjobb egészségnek örvend, kétszer szabályszerűen borjazott s jelenleg a harmadik borjúval hasas.

Szuppiny Ödön, megyei állatorvos.

K ü l ö n f é l é k .

Kimutatás*) Pápa városában 1877-ih évben az állatok között előfordult ragályos betegségekről, elhullásokról és gyakorolt állat-egészség rendőri intézkedésekről:

A 713 drb. szarvasmarha állományban *járvány nem uralkodott*. Ragály talán kórban elhullott: fuvodásban 1. tüdősorvadásban 2 és ragályos betegségben az az léptályogban 1, összesen 4 drb..

Az 563 drb. ló állományból, ragály talán kórban elhullott: tüdőlobban 3. gyomorpedés és gyomorkőben 3. agylobban 1 és bélhártyalobban 1. összesen 8 drb. Az országos és heti lóvásároknak letartóztatott vidékről bevezetett takonykóros ló 3 drb. melyek leszurattak és elásattak. Rühben szenvedő 2 ló és 1 csikó; kigyógyítottak s tulajdonosaiknak vissza adattak.

Kutya befogatott 54, melyből 8 mint veszélytelen tökéletesen szelíd, tulajdonosaiknak vissza adatott. 46 mint gazdátlan, részint harapós természetű kiirtatott; valódi dühös nem volt köztök.

Közös vágóhidon levágatott 1293 drb. szarvasmarha, legtöbb 119. Augusztus és legkevesebb 96. Decemberben és pedig 7 mézáros által 18 székben.

Vasuton elszállított 349 ökör, 192 tehén, 91 bika, 68 tinó és 37 bival összesen 736 drb.

Országos marhavásáraink között a Márcziusi de leginkább a Julius és December havi legnagyobb volt; különösen az új vásártér által a ló vásárok jelentékenyebbek lettek. Az összeirt és bejelentett ló állomány 2 mén, 299 hereit és 254 kancza összesen 555 drb. — melyből osztályo-

*) Kivánatos volna, hogy legalább-a nagyobb provinciális városokból ösmerhetők a hasonló adatokat; melyek nemcsak statistikai, hanem rendszeti s egészségügyi értékűek is volnának.

zás szerint: törvényesen ment 17 négy éven aluli, 4 alkalmatlan, 459 alkalmas, hatos 18, hámos 38, málnás 4. Összeírásból osztályozásig terjedő időben, vidékre eladatott 23 db.

Állami négy mén által, helybeli és vidéki 149 kancza fedeztetett.
Spüzer Mór, városi állatorvos.

Sokhasznú állatorvosi eszköz,

szerkeszté: Dr. Bueff tnr. Hohenheimban.

Ezen eszköz akár mint csőre (klystir), akár mint öntelék zablá és igazitható szájvas, akár pedig mint próbafogó alkalmazható; az egész csak $1\frac{1}{2}$ fontnyi súlyú s így zsebben is kényelmesen hordozható.

A falusi praxisban működő állatorvos bizonyosan már nem egyszer érzé hiányát épen oly eszközöknek, melyek leggyakrabban szükségeltetnek; de kívánni sem lehet, hogy az állatorvos nehézkés, elég súlyos szertárát mindenütt magával czepelje.

Tekintsük pl. a majdnem naponta szükséges csőrét, mely átlag 5 — 6 fontot nyom, — és az igazitható száj vasat, mely 2—3 fntnyi, meg az öntelékzablát, mely ismét 1 fntnyi súlyú s ha hozzá vesszük az 1 — 2 fontnyi próbafogót, — valóban oly teherrel lesz dolgunk, mit csakis kocsin lehetne mindenüvé szállítani. Nálunk pedig nem igen találkozunk azzal a mivel Württemberg számos községében, hol egyesek vagy a község beszerzik a leggyakoribb használatú eszközöket pl. bázsing csövet, iszam kötést, csőrét, öntelékzablát stb. Legfőlebb itt-ott fogunk valamelyik kovácsnál vagy tán állatorvosló kontárnál szájrácsra és tán próbafogóra akadni.

Dr. Rueff azonban nem állítja, hogy tán, ha a praxisban előjő ily eszköz szüksége, az ő összetett eszköze nélkülözhetlen volna; sőt szükségből más segédeszközök által is pótolható; de sokévi tapasztalata alapján azt mondja, hogy számos körvizsgálat csak czélszerű eszközök hiánya miatt nem tehető alaposan, miáltal a kórisme is könnyen téves lehet; ehhez járul még az, hogy épen falu helyen czélszerű eszközökkel véghezvitt alapos vizsgálat az állatorvos tekintélyét növeli.

Senki sem tagadhatja, hogy minden sántításnál, kivált kétes esetekben legelső a patának alapos megvizsgálása, a mi csak próbafogó által eszközölhető; általában oly gyakran egy eszköz sem használtatik a gyakorlatban, mint a próbafogó, melynek ha használata még kiterjedtebb lenne, kétség kívül nem egy állatorvos több keserű tapasztalástól maradna megkímélve; mert misem rontja annyira az állatorvos hitelet, a benne helyezett bizalmat, mint épen valamely sántításnak téves megítélése.

A szájrácsot illetőleg tudjuk, hogy számtalan az eset, midőn alkalmazzuk; mert már az okszerűség is parancsolja, hogy mindazon esetekben, midőn az állat roszul vagy épen nem eszik, vizsgáljuk meg az egész száj üreget; annál is inkább, mert a hozzá iiem értő tulajdonos mindig ott látja a bajt, hol legszembeötlőbb működési zavart tapasztal; de meg könnyen lehetséges, hogy csakugyan valamely a szájrácban levő helyi bántalom oka a nem evésnek. Mily zavarba hozhatná az orvost az elmulasztott vagy csak felületes viz-

gálat; mitől egy czélszerű szájrács, ha kéznél van, megment! A csőre (klystir) adása számos betegségben határozottan jó szolgálatot tesz; készítése és alkalmazása is könnyű ha jó az eszköz. A közönséges csőrefecskendő azonban a mellett, hogy esetlen nagy, még az állat nyugtalansága vagy a kezelő némi bizonytalansága által a végbélre nézve veszedelmes is lehet. Mindez mellőzhető a Rueff szerkesztette, hosszú csővel ellátott kautschuk tömlő által.

Az öntelék beadása is okozhat alkalmatlanságot, kivált ha nincs épen kéznél valamely arra alkalmas eszköz.

Bueff mindezeket figyelembe véve szerkesztett oly eszközt, mely különböző módon való összeállítás által minden fenneb említett célra alkalmas, és ezáltal a vidéki praxisban nagy és sokszoros szolgálatot tehet. Az eszköz tulajdonképen próbafogó (AJ melynek mindegyik karja (aa és bb) kettős t. i. belső tömör, rovátkolt s. felső végén (g) csavarral ellátott, továbbá

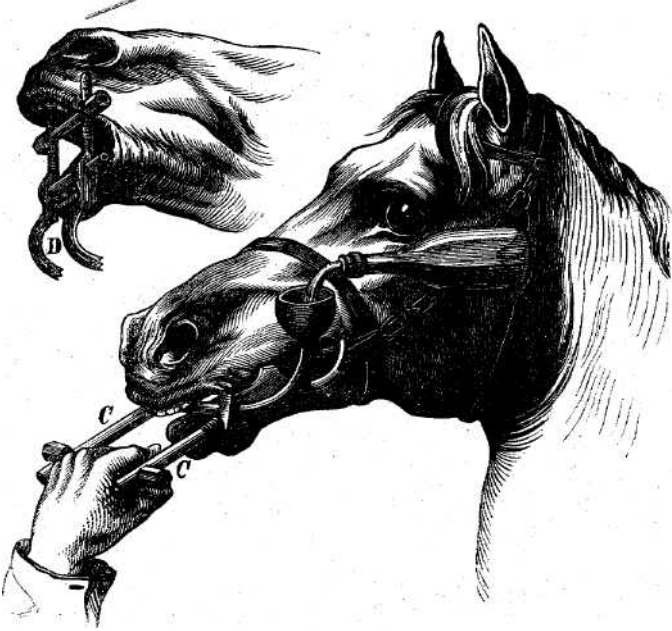
külső csöves részből áll, mely az előbbire rávan csavarva; ezen csöves részek egyike (a) közepén hosszúkás nyílással (n), alsó végén pedig külső csavarral (f) van ellátva; másika (l) azonban mindegyikvégétől mintegy 3 vonalnyira átván lyukgatva, úgy hogy ezen lyukakon a belső rovátkolt szárat át lehet tolni; ezen b cső mindkét végén elvan látva csavarral, melyekre (G ábra e) anyacsavarok illenek. A belső, tömör szárok hordják a próbafogó leveleit (l l.) melyeken w.-nél szijat lehet áthúzni; ezen szárok egyike (i) belfőlszínén (C ábra Jc) csavaros csappal, másika (h-nál) egyszerű lyukkal van ellátva.

Ha már most a (A ábra) próbafogó e csavarát levéve, a két félrészt szét vesszük, a szákról pedig az aa és. gi bb csöveket lecsavarjuk, akkor az eszközt akár ssáj-rácsnak, akár pedig öntelékzablának állithatjuk össze. Szájrács lesz belőle, ha aa csövet (C ábra) keresztül dugva h lyukon, a 7c csapra rácsavarjuk, míg a bb csövet a tömör szárok alsó végére rátörjük s annyira közelítjük az aa-hoz, a mennyire a szájat kifeszíteni akarjuk, kezén helyzetében az ee csavarok segélyével, melyek a rovátkokba belefeküsznek, megszilárdítjuk; s most az eszközt oly helyzetben, mint az E. ábrán D-nél látjuk, alkalmazhatjuk.

Ha az aa részt a C ábrán látható helyzetben, tehát a tömör szárok alsó végén rögzítjük, a bb (cső külső végére pedig a kautschuk tömlőt ráillesztjük: kész az öntelékzablá,



melyet a C. C. ábra szerint kell alkalmazni. Ekkor a töltésbe öntött folyadék az *aa* csőnek: *n* nyílásán, mely a garat felé van fordulva, ömlik az állat garatjába, miközben magával az eszközzel gyengén az állat fejét megemelhetjük.



Végre, ha a *bb* csőre külön alkalmazzuk a töltést (B ábra) s a csövet az állat végelébe vezetjük, könnyedén adhatunk az állatnak ez eszközzel csőrét (klystirt) is.

Ha összevetjük ezen eszköznek sok oldalú használhatóságát s azon előnyét, hogy csekély súlyánál fogva könnyen hordozható, — feleslegessé válik annak különös ajánlása, kivált miután bátran kiemelhetjük, hogy mint próbafofogó az eddig a gyakorlatban használt fogóknál sokkal czélszerűbb alkatású.

Ezen eszközt nálunk csak *Fischer Péter* udvari műszergyárőrsnál (Budapest Hatvani útca) lehet kapni.

Értesítés a keleti marharész állásáról. Folyó hó 9-érei mai napig terjedő hivatalos jelentések szerint a keleti marhavész Fogaras megye, Szunyogszék községben uralg.

Háromszék megye Illyefalva és Borosnyó községekben a fent kitett időtartam alatt új megbetegülési vagy elhullási eset elő nem fordult.

Horvát-Slavonország és a katonai határ örvidék területe vérszentes.

Az osztrák tartományok közül:

Galicziában a kilomeai kerületben. Dziurkow községében.

Bukovinában a czernovitz kerület. Czernovitz, Kohozna és Wasloutz továbbá wirnitsi kerület Berhomet Ispas Wirnitz Bostoki Kisselitz és Storozynetz kerület Storozynetz Kostestic. Klinica Ropce és végre Kotzmann kerület Duboutz Kuczurmik községeiben uralg.

Megválasztottak: Fejér megyében Fisch György; Fogarasban Plavenszky Sándor mint helyettesítő állatorvos; Gömör megyében Lehóczky Márton; Győr m-ben Páncz Alajos; Hajdú m-ben Szalay István; Háromszékben Thamó András és Born Lajos; Hevesben Kronperger Mihály; Hont

ban Papp Ábrahám; Hunyad m-ben Bőjthe Lajos; Jász nagy Kún m-ben Szappanos József és Weisz J.; Kolos m-ben Weinhöld Tivadar a központban, Zecha Nándor és Pethe Endre a vidékre; Komárom megyében Loór József és Ferenczy Lajos; Krassó m-ben Keith Nándor és Miescu Ágoston; Liptóban Balló Márton; Máramarosban Selevits István és Gröller György; Maros-Torda m-ben első állatorvosnak Dózsa György, II-nak Müller Mihály; Nagy Küküliöben Haas József központi, Schuller József I. ker. állatorvosnak; Nógrádban Gaál Alajos és Moyzsik Pál, (Folyt, következik.)

Roloff porosz ker. állatorvos egy *túlterméhenyítés* (super-foetatio) esetét közli. Egy 3 éves félangol kocza jun. 3-án kilenczet malacozott, ezek közül egyik mindjárt megdöglött, míg a többi nyolczat 9 nappal később az anyaállat felfalta. Három hét múltával azonban a hasnak majd földig való sülyedése állott be, s az állat nehézkesé lett; míg július 28-án délután 13 kifejlődött malacot vetett, melyek közül öt nemsokára eldöglött, de a többi jól kifejlődött s anyjuk által bőségesen tápláltattak.

M. f. Th.

Makacs csüdsömörre lovagnál Fogliata ménesmes ter a következő szert ajánlja, u. m. 60 gramot a kemnye glycerin oldatából (Glycerolatum amyli) és 20 gramot Chloral-Hydratból, régibb bajoknál 20 grm. ólomeczet hozzáadással. Ezen irral naponta kétszer kell a beteg helyet bekenni és ugyanannyiszor phenilvizzel (carbolsavas vizzel) lemosni.

M. f. Th.

Méhek szúrása következtében fulladási veszély. Dr. Soehnger ker. állatorvos (német orsz.) közli az esetet, hogy egyik augusztusi napon egy 4^{1/2} éves PONYT méhraj lepett meg. A tomboló állatot valahogyan 4dfogták s is tallóba vezették, hol megcsöndesedett. Fél óra múltával a fej részei, az ajkak, orr, szemhéjak stb. megdagadtak s nagy fokú nehéz légzés állott be; az ornyilásokból véres-savós folyadék szivárgott. Scarificatiók és hideg borogatások alkalmazására a nehéz légzés engedett. A törzsön majd minden méhszúrás külön-külön tályogot képezett; az arczon és a füleken a bőr egész darabokban üszkös lett; e részek visszapótlódása után pedig a fej legnagyobb részt szürke volt, szőrözete fehér maradt.

M. f. Th.

Szerkesztői üzenetek:

B . . . E. urnait. Szatmártt. sziveskedjék árjegyzék végett bármelyik könyvkereskedőhöz fordulni; ki azonnal *gratis* megküldi azt.

L . . . J. urnak Fej ér-Gyarmaton. Levelét vettük, s felfogjuk használni.

T.cz. Előfizetőinknek!

JÖVŐ számunkkal az első évnegyed letelvének/ kérjük negyedévi t. ez. előfizetőinket továbbM előfi zetésüket mielőbb beküldeni, nehogy a szétküldés késedelmet szenvedjen.

A kiad. Hiv.